

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Dawid Miąsik

w sprawie ze skargi M. B.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie III AUa .../15,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 kwietnia 2017 r.,

1. odrzuca skargę;

**2. oddala wniosek adwokata M. K. o zasądzenie kosztów
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej M. . w
postępowaniu przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

W dniu 19 stycznia 2017 r. (data nadania w placówce pocztowej) M. B. reprezentowana przez adwokata z urzędu złożyła do Sądu Najwyższego, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w [...], skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, w której wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa .../15. Ponadto skarżąca domagała się przyznania od Skarbu Państwa-Sądu Apelacyjnego w [...] kwoty 4.000 zł.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że w dniu 11 maja 2015 r. skarżąca wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. Od tej daty do dnia złożenia skargi na przewlekłość postępowania osobiście przez skarżącą, co nastąpiło 31 grudnia 2015 r., Sąd Apelacyjny nie wyznaczył terminu rozprawy ani nie podjął w sprawie żadnej czynności procesowej. W dniu 9 lutego 2016 r. Sąd Najwyższy zarządził zwrot skargi na przewlekłość postępowania z uwagi na konieczność jej sporządzenia przez profesjonalnego pełnomocnika wobec obowiązkowego zastępstwa strony przed Sądem Najwyższym przez adwokata lub radcę prawnego. Mimo tego zarządzenia, Sąd Apelacyjny w dniu 30 marca 2016 r. wydał wyrok oddalający apelację powódki. Pismem z dnia 22 sierpnia 2016 r. skarżąca wniosła o ustanowienie adwokata z urzędu celem reprezentowania jej przed Sądem Najwyższym. Pełnomocnik został wyznaczony 31 sierpnia 2016 r., tj. już po zapadnięciu prawomocnego wyroku.

Skarżąca podniosła, że skarga na przewlekłość postępowania powinna zostać rozpoznana merytorycznie także po zakończeniu postępowania w sprawie, jeżeli została wniesiona przed wydaniem prawomocnego orzeczenia. W takiej sytuacji strona może bowiem oczekiwać samego stwierdzenia przewlekłości i zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej. Nie ulega zaś wątpliwości, że postępowanie w sprawie objętej skargą trwało dłużej niż to jest konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem czas oczekiwania na pierwszy termin rozprawy wynosił 10 miesięcy, co nie było uzasadnione żadnymi przeszkodami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest niedopuszczalna, gdyż dotyczy postępowania, które zostało zakończone. W myśl art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1259 ze zm.; dalej jako: ustawa z 17 czerwca 2004 r.), skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość

postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie. *A contrario* oznacza to, że skarga nie jest dopuszczalna „poza tokiem” postępowania, w szczególności po jego zakończeniu albo wówczas, gdy postępowanie co do meritum sprawy w ogóle się nie toczyło (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2013 r., KSP 5/13, OSNSD 2013, poz. 90). Postępowanie skargowe ma charakter „wpadkowy” w stosunku do postępowania głównego, wobec czego nie może być prowadzone ani przed jego wszczęciem, ani po jego zakończeniu. Postępowanie w sprawie sądowej trwa (jest w toku) dopóty, dopóki nie dojdzie do wydania w sprawie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie. Skarga na przewlekłość postępowania jest bowiem środkiem prawnym wymuszającym rozpoznanie sprawy przez sąd, a więc spełnia swoją rolę jedynie wtedy, gdy zostanie wniesiona w toku postępowania. Złożenie przez stronę takiej skargi już po zakończeniu postępowania jest więc bezprzedmiotowe. Oceny tej nie zmienia uznanie, że w postępowaniu ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, ocenie - pod kątem przewlekłości - podlegają nie tylko zarzuty dotyczące aktualnej fazy postępowania, lecz także zarzuty odnoszące się do przebiegu całego postępowania (od jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia) niezależnie od tego, na jakim etapie postępowania skarga została wniesiona (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 292 oraz postanowienie z dnia 24 września 2013 r., III SPP 188/13, LEX nr 1448755).

Ponieważ skarga na przewlekłość postępowania może być wniesiona jedynie w toku postępowania (a więc do czasu zakończenia postępowania co do istoty sprawy), to późniejsze jej wniesienie jest niedopuszczalne, co prowadzi do odrzucenia tego środka prawnego przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o postępowaniu zażaleniowym obowiązujących w postępowaniu, którego skarga dotyczy (art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.). W tym względzie utrwalone jest stanowisko prezentowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienia z dnia 27 lipca 2005 r., III SPP 127/05, LexPolonica nr 2793052; z dnia 19 stycznia 2006 r., III SPP 162/05, LEX nr 439157; z dnia 21 września 2010 r., III SPP 19/10, LexPolonica nr 3933929; z dnia 6 maja 2011 r., III SPP 5/11, LEX nr 848148; z dnia 12 czerwca 2012 r., III SPP 21/12, LEX nr 1274992 oraz z

dnia 12 czerwca 2012 r., III SPP 25/12, OSNP 2013 nr 11-12, poz. 145), jak i w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego (postanowienia z dnia 19 sierpnia 2011 r., I OPP 54/11, LexPolonica nr 2807905 i z dnia 22 września 2011 r., II OPP 29/11, LexPolonica nr 3036723) oraz sądów powszechnych (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 października 2004 r., I S 5/04, OSA w Katowicach 2004 nr 4, poz. 9).

W rozpoznawanej sprawie skarga została złożona w dniu 19 stycznia 2017 r., czyli ewidentnie już po zakończeniu (prawomocnym) postępowania przed Sądem drugiej instancji w sprawie III AUa .../15 (co nastąpiło 30 marca 2016 r.). Skoro w sprawie, której przedmiotowa skarga dotyczy, zapadł prawomocny wyrok kończący spór co do istoty, to oczywiście niedopuszczalne było złożenie skargi dotyczącej przebiegu tego (już zakończonego) postępowania. Powyższego stwierdzenia nie zmienia okoliczność, że jeszcze przed zakończeniem tego postępowania, bo w grudniu 2015 r., sporządzona została osobista skarga ubezpieczonej na przewlekłość tego postępowania. Skarga ta została bowiem zwrócona przez Sąd Najwyższy zarządzeniem z dnia 9 lutego 2016 r. jako sporządzona z naruszeniem art. 87¹ k.p.c. Pismo zwrócone nie wywołuje zaś żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu (art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 i w związku z art. 130 § 2 zdanie drugie k.p.c.), a zatem procesowo nie istnieje. Zwrot skargi na przewlekłość postępowania wywołał stan jej „niewniesienia”, a w rezultacie nie mogła ona spowodować wszczęcia postępowania w sprawie przewlekłości przed prawomocnym zakończeniem sprawy III AUa .../15.

Ponieważ skarga w niniejszej sprawie została wniesiona po zakończeniu (prawomocnym) postępowania co do istoty sprawy, to jest niedopuszczalna i powinna zostać odrzucona przez Sąd Apelacyjny na podstawie stosowanych odpowiednio przepisów o postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym (art. 370 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. oraz w związku z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.). Środki odwoławcze (zażalenie) podlegają bowiem wstępnej kontroli, mającej na celu powstrzymanie dalszego toku postępowania, gdy środek ten jest niedopuszczalny, ponieważ nadawanie biegu

takiemu nieskutecznemu środkowi odwoławczemu jest niecelowe i pozbawione racjonalności, skoro i tak nie zostanie merytorycznie rozpoznany. Jedynie spełnienie tak zwanych wymagań konstrukcyjnych skargi na przewlekłość postępowania, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., podlega ocenie wyłącznie przez sąd właściwy do jej rozpoznania (art. 9 ust. 1 tej ustawy). Nie dotyczy to już jednak innych przypadków niedopuszczalności tej skargi, w tym skargi wniesionej przez nieuprawnionego albo niedopuszczalnej jako wniesionej przed upływem terminu, o którym mowa w art. 14 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. (art. 9 ust. 2 tej ustawy) lub skargi niedopuszczalnej z innych przyczyn wynikających ze stosowania przepisów postępowania cywilnego o zażaleniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2014 r., III SPP 204/14, OSNP 2016 nr 7, poz. 95).

Niewydanie przez Sąd Apelacyjny postanowienia odrzucającego rozpoznawaną skargę i jej przekazanie wraz z aktami sprawy do Sądu Najwyższego było więc nieprawidłowe, gdyż Sąd drugiej instancji był właściwy do orzeczenia o niedopuszczalności skargi wniesionej z naruszeniem art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. Ponieważ Sąd Apelacyjny nie odrzucił niedopuszczalnej skargi, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz w związku z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.

Wniosek pełnomocnika o zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu skarżącej w niniejszym postępowaniu został oddalony. Wniesienie skargi niedopuszczalnej z mocy ustawy nie może zostać uznane za udzielenie pomocy prawnej i nie uzasadnia przyznania od Skarbu Państwa wynagrodzenia ustanowionemu przez sąd pełnomocnikowi (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSCN 2008 nr 3, poz. 41; z dnia 18 grudnia 2007 r., III CSK 336/07, niepublikowane; z dnia 11 maja 2011 r., II CSK 699/10, OSCN-ZD 2011 nr C, poz. 72).